

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.411.1.4.2025

Dariusz Chromiec
Burmistrz Stronia Śląskiego
Urząd Miejski w Stroniu Śląskim
ul. Kościuszki 55
57-550 Stronie Śląskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/25/507 – Działania wybranych podmiotów publicznych w związku z powodzią w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz pomocą poszkodowanym tym zdarzeniem

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Stroniu Śląskim ¹ , ul. Kościuszki 55, 57-550 Stronie Śląskie
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Chromiec ² , Burmistrz Stronia Śląskiego, od 21 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania związane z identyfikowaniem możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz reagowaniem na powódź 2. Działania związane z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią
Okres objęty kontrolą	Lata 2024-2025 (do zakończenia kontroli), z uwzględnieniem faktów i dowodów sprzed tego okresu mających znaczenie dla badanej działalności
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontrolerzy	Piotr Mastalerz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/56/2025 z 13 maja 2025 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Burmistrz.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W kontrolowanej jednostce nie zapewniono w pełni prawidłowych warunków do wykonywania zadań związanych z zarządzaniem kryzysowym wobec wystąpienia powodzi we wrześniu 2024 r. Burmistrz, wbrew obowiązкови określoneму w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁵, nie zapewnił aktualizacji gminnego Planu Zarządzania Kryzysowego⁶, zatwierdzonego przez Starostę Kłodzkiego⁷ dnia 6 lipca 2011 r. Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁸ Burmistrz opracował w 2014 r. Plan operacyjny ochrony przed powodzią Gminy⁹, jednak dokument ten, wbrew wewnętrznemu wymogowi, również nie został zaktualizowany. Burmistrz nie wywiązał się także z wynikającego z art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym obowiązku zarządzania, organizowania i prowadzenia szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego. Zgodnie natomiast z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym, utworzono i wyposażono gminny magazyn przeciwpowodziowy.

W związku z wystąpieniem powodzi we wrześniu 2024 r. w Urzędzie w niepełnym zakresie dokumentowane były działania podejmowane przez Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego¹⁰. Pomimo tego, że prowadzony był dziennik ewidencji informacji, w którym odnotowywano m.in. indywidualne zgłoszenia poszkodowanych, jak też sporządzono protokół z posiedzenia tego zespołu, to wbrew wymogom art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym nie dokumentowano pozostałych działań, w tym dotyczących dysponowania siłami i środkami.

W trakcie powodzi GZZK reagował na występujące zagrożenia i dynamiczną sytuację, koordynował działania służb, przyjmował indywidualne informacje dotyczące podtopień oraz konieczności ewakuacji, które przekazywał m.in. jednostkom Ochotniczej Straży Pożarnej¹¹, Straży Miejskiej i Siłom Zbrojnym Rzeczypospolitej Polskiej¹². Burmistrz pozostawał w stałym kontakcie telefonicznym ze Starostą i Wojewodą Dolnośląskim¹³, których informował m.in. o sytuacji powodziowej, trwającej ewakuacji mieszkańców oraz przelaniu i rozmyciu zapory suchego zbiornika przeciwpowodziowego na rzece Morawka w Stronu Śląskim¹⁴. Jednakże wbrew przyjętym procedurom Burmistrz nie zapewnił włączenia syren alarmowych w związku z ogłoszeniem przez Starostę

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 122. Dalej: ustawa o zarządzaniu kryzysowym.

⁶ Dalej: Plan.

⁷ Dalej: Starosta.

⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 1465. Dalej: ustawa o samorządzie gminnym.

⁹ Dalej: Plan ochrony przed powodzią.

¹⁰ Dalej: GZZK.

¹¹ Dalej: OSP.

¹² Dalej: WOT.

¹³ Dalej: Wojewoda.

¹⁴ Dalej: suchy zbiornik w Stroniu Śląskim.

alarmu przeciwpowodziowego, zarządzeniem ewakuacji dobrowolnej mieszkańców, jak i rozmyciem zapory.

Burmistrz bez zbędnej zwłoki występował do Wojewody o środki finansowe na pomoc poszkodowanym powodzią we wrześniu 2024 r., które Ośrodek Pomocy Społecznej w Stroniu Śląskim¹⁵ przekazywał następnie osobom potrzebującym.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania związane z identyfikacją możliwości wystąpienia powodzi w dorzeczu Odry we wrześniu 2024 r. oraz reagowaniem na powódź

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą do Urzędu docierały informacje od Starosty/Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego¹⁷, dotyczące m.in. stanu pogody, ostrzeżeń hydrologicznych i meteorologicznych, ogłoszenia pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego. Pracownik Urzędu na stanowisku inspektora ds. zarządzania kryzysowego i obsługi informatycznej¹⁸ analizował dane z Lokalnego Systemu Osłony Powodziowej¹⁹, jak i radarów pogodowych dostępnych w Internecie. Inspektor ds. zarządzania kryzysowego wyjaśnił, że *wszystkie te dane stanowią podstawę do podjęcia odpowiednich działań lub ich braku. W sytuacji, gdy istnieje ryzyko, jak np. wezbranie rzek z gminnego magazynu przeciwpowodziowego wydawane są jednostkom Ochotniczej Straży Pożarnej w Stroniu Śląskim worki i rękawy przeciwpowodziowe. W sytuacji istnienia zagrożenia informują bezpośrednio Burmistrza i Zastępcę Burmistrza. W zależności od skali zagrożenia Burmistrz podejmuje decyzję o zwołaniu Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, który to koordynuje dalsze działania.*

(akta kontroli str. 669-675, 828-854, 1212-1221)

Do Urzędu 11 września 2024 r. dotarły od Starosty ostrzeżenia hydrologiczne²⁰ i meteorologiczne²¹ dotyczące intensywnych opadów w okresie od 12 do 16 września wydane przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy²². Starosta 13 września 2024 r. o godzinie ósmej ogłosił pogotowie przeciwpowodziowe²³ na obszarze powiatu, a o godzinie dwunastej

¹⁵ Dalej: OPS.

¹⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁷ Dalej: PCZK.

¹⁸ Dalej: Inspektor ds. zarządzania kryzysowego.

¹⁹ Uruchomiony w kwietniu 2002 r. na terenie powiatu kłodzkiego, dostępny powszechnie w Internecie - <http://lsop.powiat.klodzko.pl/>. Na terenie Gminy monitoruje wartość stanu wody w Stroniu Śląskim na zaporze na rzece Morawka oraz na ul. Dolnej przy moście na rzece Białej Łądeckiej, jak i wartość opadów atmosferycznych na zaporze na rzece Morawka, w Bielicach i Kamienicy. Dalej: LOSP.

²⁰ Ostrzeżenie hydrologiczne Nr 203.

²¹ Ostrzeżenie meteorologiczne Nr 111.

²² Dalej: IMGW.

²³ Decyzja Nr 3/2024 Starosty Kłodzkiego z dnia 13 września 2024 r. godz. 8.00, znak pisma ZKB.5520.12.2024. Dalej: decyzja Starosty w sprawie ogłoszenia pogotowia przeciwpowodziowego.

ogłosił alarm przeciwpowodziowy²⁴. Burmistrz o godzinie dziewiętej zwołał GZZK, który monitorował sytuację meteorologiczną i hydrologiczną, koordynował działania m.in. w zakresie dobrowolnej ewakuacji mieszkańców, budowy tymczasowych zabezpieczeń przeciwpowodziowych, czy informowania Starosty i Wojewody o potrzebach i zagrożeniach.

(akta kontroli str. 839-854)

2. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie obowiązywał regulamin organizacyjny²⁵, zgodnie z którym zadania z zakresu zarządzania kryzysowego przypisano Biuru Zarządzania Kryzysowego i Obsługi Informatycznej²⁶. Do zadań Biura ZK należało m.in.: opracowywanie planów i programów reagowania kryzysowego w stanach zagrożenia życia i zdrowia ludności oraz mienia, planów i programów reagowania kryzysowego w stanach nadzwyczajnych i stanach klęsk żywiołowych; utrzymywanie stałej łączności z jednostkami i instytucjami pomocniczymi gminy w stanach zwykłej i pełnej gotowości; koordynowanie przedsięwzięć GZZK; prowadzenie spraw z zakresu ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania magazynu przeciwpowodziowego; prowadzenie dokumentacji stałego dyżuru.

W okresie objętym kontrolą do 20 listopada 2024 r. w Biurze ZK funkcjonowało jedno stanowisko ds. zarządzania kryzysowego i obsługi informatycznej, na którym zatrudniono pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy. Burmistrz zarządzeniem w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego²⁷ utworzył drugie stanowisko ds. zarządzania kryzysowego, na którym do dnia 30 września 2025 r. nie zatrudniono żadnej osoby²⁸.

W zakresie obowiązków służbowych pracownika Biura ZK na stanowisku ds. zarządzania kryzysowego i obsługi informatycznej wskazano cztery grupy obowiązków, które dotyczyły: zarządzania kryzysowego, spraw obronnych, obrony cywilnej i obsługi informatycznej. W ramach zarządzania kryzysowego pracownikowi temu powierzono: opracowywanie i aktualizowanie Gminnego Planu Reagowania Kryzysowego i przedstawianie Staroście do zatwierdzenia; obsługę GZZK; sporządzanie rocznego planu pracy GZZK; organizowanie szkoleń, ćwiczeń i treningów GZZK; zapewnienie kierowania działaniami związanymi z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie Gminy, w tym: a/ gromadzenie i przetwarzanie danych oraz ocena występujących zagrożeń, b/ monitorowanie, analizowanie i prognozowanie rozwoju zagrożeń, c/ dostarczanie niezbędnych informacji, dotyczących aktualnego stanu bezpieczeństwa GZZK; d/ opracowywanie innych

²⁴ Decyzja Nr 4/2024 Starosty Kłodzkiego z dnia 13 września 2024 r. godz. 12.00, znak pisma ZKB.5520.12.2024. Dalej: decyzja Starosty w sprawie ogłoszenia alarmu przeciwpowodziowego.

²⁵ Zarządzenie nr 10/18 Burmistrza Stronia Śląskiego z dnia 30 listopada 2028 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Stroniu Śląskim, ze zm. Dalej: Regulamin organizacyjny.

²⁶ Dalej: Biuro ZK.

²⁷ Zarządzenie nr 104/24 Burmistrza Stronia Śląskiego z dnia 20 listopada 2024 r. w sprawie zmian w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Stroniu Śląskim.

²⁸ Stanowisko obsadzone od dnia 1 października 2025 r.

dokumentów związanych ze stanem klęsk żywiołowych i zarządzania kryzysowego.

(akta kontroli str. 35-256, 266-270, 1243, 3309-3311)

W zakresie łączności w ramach zarządzania kryzysowego w Urzędzie korzystano z: 1/ systemu łączności radiowej, tj. Sieci Powiatowej Starosty Kłodzkiego²⁹, utworzonej w celu zapewnienia funkcjonowania systemu łączności dla potrzeb zarządzania w sytuacjach kryzysowych na obszarze powiatu kłodzkiego, w skład której wchodziła bazowa stacja radiowa w siedzibie w Urzędzie; 2/ Platformy Operacyjnej Zarządzania Kryzysowego³⁰ obejmującej swym zasięgiem województwo dolnośląskie; 3/ Internetu; 4/ telefonii stacjonarnej; 5/ telefonii komórkowej; 6/ przekazu ustnego, który w trakcie powodzi we wrześniu 2024 r., w związku z postępującymi problemami w łączności stanowił uzupełnienie systemu komunikacji.

(akta kontroli str. 1212-1221, 1248, 1266, 1527-1529, 1588, 2424-2428)

3. W okresie objętym kontrolą obowiązywał Plan, o którym mowa w art. 5 ust. 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, zatwierdzony przez Starostę w 2011 r. Plan wbrew, wymogom ust. 3 ww. przepisu, nie podlegał systematycznej aktualizacji. Nie zawierał także części określonych w art. 5 ust. 2 pkt 3 tej ustawy załączników funkcjonalnych oraz nie został uzgodniony z kierownikami jednostek organizacyjnych, w zakresie ich dotyczącym, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W dokumencie tym, wśród zagrożeń wskazano m.in. zagrożenie: powodziowe, które opisano jako zjawisko losowe, spowodowane gwałtownym topnieniem pokrywy śnieżnej i intensywnymi deszczami, zlodzeniem rzek, nawałnymi opadami i burzami; katastrofą budowlaną, gdzie wskazano, że do groźnych zdarzeń może dojść podczas wystąpienia powodzi, gdyż siła nurtu może naruszyć wiele konstrukcji i doprowadzić do całkowitego lub częściowego zawalenia obiektu. W załączniku mapowym Planu wskazano obszary zagrożone powodzią w Stroniu Śląskim, położone m.in. nad rzeką Morawką i Białą Łądecką. W zakresie zadań związanych z monitorowaniem zagrożeń powodzią wskazano na działalność IMGW oraz LSOP, jako źródła monitoringu hydrologiczno-metrologicznego. Nie ustalono indywidualnego monitoringu, jak np. stałej obserwacji suchego zbiornika w Stroniu Śląskim.

W Planie nie określono szczegółowo zasad i trybu ewakuacji ludności i obiektów użyteczności publicznej, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Wskazano natomiast, że osobą kierującą działaniami związanymi z ewakuacją jest Zastępca Burmistrza, do którego zadań należało m.in.: 1/ nadzorowanie przygotowania ewakuacji ludności; 2/ nadzorowanie przebiegu ewakuacji; 3/ określenie rejonów, z których będą ewakuowani ludzie, a także zakresu tej ewakuacji. We współpracy z OPS Zastępca Burmistrza miał obowiązek oceny potrzeb ewakuowanej ludności oraz zapewnienia właściwej informacji o działaniach pomocy społecznej. W Gminie nie utworzono bazy danych

²⁹ Zarządzenie nr 77/2023 Starosty Kłodzkiego z dnia 17 października 2023 r. w sprawie eksploatacji systemu łączności radiowej na terenie powiatu kłodzkiego.

³⁰ Zarządzenie nr 258 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 16 września 2020 r. w sprawie przygotowania i zapewnienia działania wojewódzkiego systemu wczesnego ostrzegania o zagrożeniach oraz wojewódzkiego systemu wykrywania i alarmowania.

podmiotów podlegających ewakuacji, podmiotów niemogących samodzielnie się ewakuować (np. szpitale, hospicja, domy opieki, osoby niepełnosprawne) oraz podmiotów mogących udzielić pomocy w ewakuacji, m.in. udostępnić łóżka lub śpiwory/koce, kuchnie polowe albo przyjąć ewakuowane osoby.

(akta kontroli str. 721-812, 2115-2116, 2706)

W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie zarządzał, nie organizował i nie prowadził szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 2117, 2119)

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy obowiązywał Plan ochrony przed powodzią z 2014 r., który nie był aktualizowany, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 682-712)

4. W badanym okresie wyposażono i utrzymywano Gminny magazyn przeciwpowodziowy. W magazynie tym przed powodzią z września 2024 r. znajdowały się m.in.: worki przeciwpowodziowe 5 tys. szt., przenośne zapory przeciwpowodziowe 3 060 m.b., buty gumowo-filcowe, hełmy budowlane, kilofy, łopaty, nosze. Inspektor ds. zarządzania kryzysowego wyjaśnił, że *zaplecze logistyczne było zaplanowane na podstawie własnych doświadczeń Gminy z poprzednich powodzi i podtopień*. Dodatkowo wskazał, że *Gmina nie posiada miejsca do składowania piasku. Składowanie go „pod chmurką” mija się z celem, gdyż po pewnym czasie piasek porasta trawa i jest niezdatny do użycia*. Ponadto wyjaśnił, że *szkoły na terenie gminy Stronie Śląskie od zawsze były miejscami tymczasowej ewakuacji. Ze względu za turystyczny charakter gminy, mamy dużą ilość obiektów hotelowych i agroturystycznych, (...)*.

Stan zapasów w magazynie po powodzi we wrześniu 2024 r. nie został rzetelnie określony, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Wśród bezpośrednich sił, możliwych do wykorzystania w przypadku ziszczenia się ryzyka wystąpienia powodzi, znajdowała się Straż Miejska ujęta w strukturze Urzędu, dysponująca czterema pracownikami oraz samochodem typu SUV. Dodatkowo, na terenie Gminy znajdowały się jednostki OSP w Stroniu Śląskim, Gierałowie i Bolesławowie, dysponujące czterema wozami i 60 strażakami czynnymi. OSP w Stroniu Śląskim i Gierałowie były włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

(akta kontroli str. 35-256, 1159-1177, 1248, 1294, 1548-1550, 2705-2706, 2739, 2727, 2780)

5. Pracownicy Urzędu w okresie objętym kontrolą nie posiadali informacji i wiedzy dotyczącej stanu technicznego infrastruktury hydrotechnicznej służącej zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu Gminy. Przedmiotowej infrastruktury również nie monitorowano. Burmistrz wyjaśnił, że *zarządcą obiektu jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie*. W Urzędzie znajdowała się Instrukcja gospodarowania wodą dla suchego zbiornika w Stroniu Śląskim z października 2007 r. Burmistrz wyjaśnił, że *nie pamięta w jaki sposób staliśmy się posiadaczami tej instrukcji. Nie była ona adresowana na urząd ani nie była*

przekazana formalnym pismem. Osoby te nie znały również treści operatu wodnoprawnego i instrukcji eksploatacji suchego zbiornika w Stroniu Śląskim.

(akta kontroli str. 328, 1594-1656, 2724)

6. W związku z sytuacją powodziową, na stronie Internetowej Urzędu zamieszczony został poradnik Rządowego Centrum Bezpieczeństwa³¹ jak postępować podczas powodzi oraz komunikat Starosty w sprawie zebrania się Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego³². Na ww. stronie internetowej zamieszczono także decyzję Starosty w sprawie ogłoszenia pogotowia przeciwpowodziowego i w sprawie ogłoszenia alarmu przeciwpowodziowego, jak również informację o posiedzeniu GZZK³³ oraz uruchomieniu całodobowego gminnego telefonu alarmowego. GZZK prowadził dziennik ewidencji informacji, w którym odnotowywano otrzymywane informacji oraz wskazywano komu je przekazano.

W trakcie powodzi we wrześniu 2024 r., w ramach dokumentowania działań GZZK, ewidencjonowano jedynie indywidulane informacje z całodobowego gminnego telefonu alarmowego. Burmistrz nie ogłosił stanu pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego, jak też w wymaganej formie nie zarządził ewakuacji. Ponadto w dniach od 13 do 15 września 2024 r. w związku z zaistniałą sytuacją nie zostały włączone syreny alarmowe. Ustalenia te zostały opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 711-712, 804-805, 839, 855-859, 866-883, 2744-2753, 3191-3192)

7. Do Urzędu na bieżąco docierały informacje o stanie pogody, w tym ostrzeżenia meteorologiczne i hydrologiczne. 10 września 2024 r. Starostwo przekazało prognozę pogody dla Kotliny Kłodzkiej bez ostrzeżeń. 11 września 2024 r. w godzinach porannych przekazało również prognozę pogody bez ostrzeżeń, a w godzinach popołudniowych do Urzędu dotarły ostrzeżenia meteorologiczne i hydrologiczne dotyczące opadów deszczu i wezbrań rzek w okresie od 12 do 16 września 2024 r. Inspektor ds. zarządzania kryzysowego wyjaśnił, że *Starosta Kłodzki drogą e-mail wysyła informacje i ostrzeżenia meteorologiczne i hydrologiczne, posiadamy również stały dostęp do Lokalnego Systemu Ochrony Przeciwpowodziowej (...) monitorującego stan wody i wartość opadów atmosferycznych Powiatu Kłodzkiego, na terenie Gminy znajdują się dwa miejsca monitoringu stanu wody na rzece Białej Łądeckiej na ul. Dolnej przy moście oraz na rzece Morawka na zaporze oraz trzy punkty badające wartość opadów atmosferycznych, tj. na zaporze na rzece Morawka, w Bielicach i Kamienicy. Ponadto korzystamy z radarów pogodowych polskich i czeskich dostępnych w Internecie. Na tej podstawie analizujemy zagrożenia. Wszystkie te dane stanowią podstawę do podjęcia odpowiednich działań lub ich braku. (...) W sytuacji istnienia zagrożenia informuję bezpośrednio Burmistrza i Zastępcę Burmistrza. W zależności od skali zagrożenia Burmistrz podejmuje decyzję o zwołaniu Gminnego Zespołu Zarządzania*

³¹ Dalej: RCB.

³² Dalej: PZZK.

³³ Które zostało zwołane 13 września 2024 r.

Kryzysowego (...), który to koordynuje dalsze działania.

(akta kontroli str. 1254, 1507-1514, 2757)

Dnia 12 września 2024 r. na stronie internetowej Urzędu zamieszczony został poradnik dotyczący bezpiecznych zachowań na wypadek powodzi przygotowany przez RCB, informacja o powołaniu PZZK, a także komunikat Starosty, że *na chwilę obecną na terenie całego powiatu kłodzkiego nie ma żadnego zagrożenia. (...) Prognoza pogody na najbliższe dni nie jest jednak optymistyczna.* Na ww. stronie zamieszczony został również telefon alarmowy Starostwa.

Inspektor ds. zarządzania kryzysowego drogą e-mail poinformował Starostę o gotowości służb, zabezpieczeniu worków i piasku dla OSP, prowadzeniu monitoringu opadów i stanu rzek oraz gotowości Urzędu do pełnienia całodobowego dyżuru.

(akta kontroli str. 839, 1518, 2750-2753, 2757)

Dnia 13 września 2024 r. o godz. 9.00 Burmistrz zwołał posiedzenie GZZK w związku z ogłoszonym przez Starostę stanem pogotowia powodziowego. W toku spotkania omówiono aktualną sytuację na terenie Gminy, tj. stan rzek, zabezpieczenia w worki i piasek, przyjęto grafik całodobowych dyżurów od 13 do 15 września 2024 r., wskazano szkoły gminne w Stroniu Śląskim i Strachocinie jako punkty ewakuacji, ustalono formy komunikacji. Na stronie internetowej Urzędu zamieszczono decyzje Starosty o ogłoszeniu pogotowia oraz alarmu przeciwpowodziowego i informacje o spotkaniu GZZK, w tym podano numer całodobowego telefonu alarmowego. GZZK rozpoczął koordynację działań służb w związku z otrzymywanymi indywidualnymi informacjami i zapytaniami. Straż Miejska została zobowiązana do prowadzenia monitoringu stanu rzek, a jednostkę OSP³⁴ zadysponowano do lokalnych podtopień.

(akta kontroli str. 839, 855-859, 866-883, 1518, 2744-2749, 2757)

Dnia 14 września 2024 r. GZZK kontynuował stały dyżur, przyjmował indywidualne informacje dotyczące podtopień, konieczności ewakuacji (o godzinie 15:18 odnotowano pierwsze zgłoszenie dotyczące ul. Polnej, informację przekazano OSP³⁵), przekazywał zgłoszenia m.in. jednostkom OSP, jednostkom organizacyjnym Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, informował mieszkańców o stanie rzek oraz o możliwości odebrania worków przeciwpowodziowych i piasku w Zakładzie Komunalnym Sp. z o. o.³⁶ Prowadzony był także monitoring sytuacji powodziowej, a Burmistrz pozostawał w stałym kontakcie telefonicznym z Starostą i Wojewodą, informując m.in. o sytuacji powodziowej i trwającej ewakuacji mieszkańców Gminy.

O godzinie 9:35 GZZK złożył meldunek PCZK dotyczący zużycia materiałów, sytuacji powodziowej, podjętych działań i potrzeb. Z meldunku tego wynikało, że dotychczas zużyto 1 500 worków przeciwpowodziowych i 25 ton piasku, do dyspozycji pozostało 3 500 worków, a zalanych zostało około 45 nieruchomości w pasie miejscowości Goszów, Gierałtów, Bielice. Wśród

³⁴ Pierwsze zgłoszenie odnotowano 13 września 2024 r. o godzinie 23:55, do działania zadysponowano jednostkę OSP z Stroniu Śląskim.

³⁵ Do działań zadysponowano jednostkę OSP w Stroniu Śląskim.

³⁶ Informacje te przekazywane były osobom, które kontaktowały się telefonicznie z GZZK.

podjętych działań wskazano na wypompowywanie wody z posesji, zabezpieczanie przejezdności dróg oraz udrażnianie przepustów. Poinformowano też o potrzebie dostarczenia dodatkowych 3 000 worków.

W wyniku podjętych działań pozyskano 15 000 szt. worków przeciwpowodziowych, które Straż Miejska odebrała w Idzikowie (5 000 szt. przekazanych z magazynu Wojewody) i około godziny 21 dostarczyła w rejon zapory suchego zbiornika w Stroniu Śląskim, pozostałe 10 000 szt. Straż odebrała dwukrotnie od Gminy Łądek Zdrój około godziny 2 oraz 3 nad ranem w dniu 15 września. 5 000 szt. worków zostało dostarczane na zaporę, a pozostałe pozostawiono do dyspozycji Urzędu.

14 września Burmistrz wystąpił o wsparcie WOT. I tak, o godzinie 8:44 i 14:53 skierował w tej sprawie maile do Starosty³⁷, a o 15:12 – mali do Wojewody. W odpowiedzi na pierwszą prośbę o wsparcie Sił Zbrojnych Starostwo poinformowało o konieczności sporządzenia nowego wniosku i skierowanie go do Wojewody za pośrednictwem Starostwa. W uzasadnieniu przedmiotowej prośby Burmistrz wskazał niewystarczające siły oraz prawdopodobieństwo ewakuacji wsi Starachocin i części miasta, tj. ul. Zielonej, Polnej, Dolnej i Nadbrzeżnej.

Około godziny 17 do Stronia Śląskiego dotarło 55 żołnierzy WOT. Siły te zostały skierowane przez Burmistrza do wsparcia działań ewakuacyjnych oraz do układania worków na zaporze suchego zbiornika w Stroniu Śląskim³⁸. Burmistrz prowadził także rozmowy telefoniczne m.in. z Wojewodą i Starostą (około godziny 17, 18, 21 i 23), które dotyczyły konieczności zabezpieczenia Gminy w worki przeciwpowodziowe, podjętych działań w zakresie ewakuacji mieszkańców i prowadzonych działań zabezpieczających.

Około godziny 14 Burmistrz zarządził dobrowolną ewakuację. Otworzone zostały szkoły i około godziny 16 Staż Miejska rozpoczęła informowanie mieszkańców ul. Zielonej, Nadbrzeżnej, Hutniczej, Mickiewicza, Dolnej i Polnej o dobrowolnej ewakuacji. Pierwsze osoby pojawiły się w punktach ewakuacji około godziny 16. Do dnia 16 września odnotowano około 220 takich osób. Listy osób znajdujących się w punktach ewakuacji przekazywane były przez pracowników szkół do GZZK. W ewakuacji uczestniczyła Staż Miejska, OSP i WOT, mieszkańcy dokonywali również samoewakuacji.

W miejscach ewakuacji, tj. w szkołach w Strachocinie i Stroniu Śląskim, nie zgromadzono wody pitnej, żywności, koców, śpiworów i łóżek. W powyższej sprawie Burmistrz wyjaśnił, że *obiekty te pełnią rolę tymczasowych punktów ewakuacyjnych. Docelowo ludność ewakuowana była przeniesiona do obiektów*

³⁷ Zgodnie z Gminnym Planem Burmistrz wnioskuję do Starosty o wsparcie Sił Zbrojnych natomiast zgodnie z procedurą SPO nr 2 *Planu ochrony przed powodzią powiatu kłodzkiego* to Burmistrz wnioskuję do Starosty, a ten do Wojewody o użycie oddziałów Sił Zbrojnych RP do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego.

³⁸ Stosownie do art. 25 ustawy o zarządzaniu kryzysowym Burmistrz jest odpowiedzialny za koordynowanie udziału oddziałów Sił Zbrojnych, które to w zależności od ich przygotowania specjalistycznego uczestniczą w zarządzaniu kryzysowym zgodnie z wojewódzkim planem zarządzania kryzysowego.

[hotelowych w miejscowości Sienna], w których zapewniono podstawowe warunki bytowe.

(akta kontroli str. 408, 860, 866-883, 1140-1143, 1149-1158, 1248, 1266, 1252-1256, 1338-1348 1521-1523, 1527, 1552, 1588, 1591, 2131, 2581, 2757-2758, 3342-3351)

Na podstawie przesłuchań³⁹ pracowników Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie⁴⁰ ustalono, że dnia 14 września 2024 r. istniał stały przepływ informacji pomiędzy operatorem zbiornika suchego w Stroniu Śląskim a GZZK. Operator cyklicznie przekazywał informacje o stanie zbiornika. W związku z pytaniami GZZK o stan zaporę operator zbiornika telefonicznie uzgodnił z kierownikiem zbiornika suchego w Stroniu Śląskim (za jego zgodą) rozpoczęcie procesu układania worków przeciwpowodziowych na wale zbiornika suchego w Stroniu Śląski. Operator zbiornika z magazynu przeciwpowodziowego Wód Polskich wydał zgromadzonym mieszkańcom worki przeciwpowodziowe i łopaty. Od godziny 18 na polecenie GZZK rozpoczęto dostawę piasku w rejon zbiornika oraz worków przeciwpowodziowych, a Burmistrz skierował WOT do układania worków na zaporze. Stała łączność z operatorem zbiornika ustała około godziny 8 dnia 15 września 2024 r. Wody Polskie nie nadzorowały i nie koordynowały procesu układania worków przeciwpowodziowych na zaporze.

Burmistrz wyjaśnił, że *nie pamiętam czy konsultowałem dowóz piasku na teren suchego zbiornika w dniu 14 września w godz. wieczornych z operatorem zbiornika. Prawdopodobnie zleciłem transport piasku, po uzyskaniu informacji telefonicznej o braku piasku od mieszkańca, który brał czynny udział zabezpieczaniu wałów suchego zbiornika na rzece Morawka. Dodatkowo Burmistrz wyjaśnił, że działania na suchym zbiorniku na rzece Morawka były oddolną inicjatywą mieszkańców, (...). Po przybyciu Sił Zbrojnych na prośbę mieszkańców pracujących przy umacnianiu wałów skierowano żołnierzy WOT do pomocy w zabezpieczaniu wału.*

Burmistrz wyjaśnił ponadto, że *Gmina Stronie Śląskie nie jest i nigdy nie była właścicielem suchego zbiornika na rzece Morawka. Byliśmy przekonani, że zarządca obiektu ma swoje procedury co do postępowania w takich sytuacjach.*

W sprawie zaprzestania działań dnia 15 września 2024 r. na zaporze suchego zbiornika w Stroniu Śląskim Burmistrz wyjaśnił natomiast, że podjął decyzje o ich zaprzestaniu ze względu na *bezpośrednie zagrożenie życia osób przebywających bezpośrednio na wałach.* Wyjaśnił też, że *Gmina nie posiadała informacji, ani nie miała wiedzy, w jaki sposób zabezpieczać wały – zbiornik jest w zarządzie PGW Wody Polskie i to ta instytucja powinna być przygotowana na ochronę obiektu suchego zbiornika.*

(akta kontroli str. 1293-1294, 1318-1319, 2167, 2778, 2707)

W operacie wodnoprawnym dla suchego zbiornika Stronie Śląskie z 2007 r. i Instrukcji eksploatacji zbiornika Stronie Śląskie wskazano, że w okresie akcji przeciwpowodziowej służba na zbiorniku powinna wynosić co najmniej dwie

³⁹ Dwóch operatorów i kierownika zbiornika suchego w Stroniu Śląskim oraz kierownika Nadzoru Wodnego w Kłodzku.

⁴⁰ Dalej: Wody Polskie.

osoby na jednej zmianie z tym, że jedna z nich pełni funkcję strażnika. W przypadku awaryjnym operator zapory winien natychmiast powiadomić telefonicznie o powstałych oznakach awarii Inspektora ds. zarządzania kryzysowego, PCZK oraz odpowiednie jednostki Wód Polskich i przedsięwziąć natychmiast kroki w celu niedopuszczenia do awarii lub do jej rozszerzenia, tj.: zmobilizować ekipy ratunkowe w celu doraźnego zabezpieczenia budowli przy pomocy materiałów zapasu awaryjnego poprzez PCZK; w ramach wewnętrznych struktur Wód Polskich po otrzymaniu meldunku od operatora zapory powinno się zawiadomić o powstałej awarii odpowiednie jednostki Wód Polskich, PCZK i Inspektora ds. zarządzania kryzysowego. Wody Polskie winny następnie: sprawdzić rzeczywisty rozmiar awarii i ocenić stopień zagrożenia terenów niżej położonych; potwierdzić lub skorygować czynności operatora zbiornika zmierzające do usunięcia skutków awarii; rozwinąć akcję ratowniczą w potrzebnym zakresie. W przypadku wystąpienia znacznie większych zagrożeń, które znamionują możliwość wystąpienia awarii, wody Polskie powołują komisję przeglądu awaryjnego w trybie nagłym. Za awarię zgodnie z treścią ww. dokumentów uważa się takie uszkodzenie obiektu lub elementu zbiornika, które powoduje: zagrożenie bezpieczeństwa życia ludzkiego, powstanie strat materialnych, uniemożliwienie prowadzenia gospodarki wodnej na zbiorniku.

(akta kontroli str. 1222-1228, 2411-2420, 2478-2533, 2757-2758)

W sprawie prowadzonych działań dnia 14 września 2024 r. mieszkańców Stronia Śląskiego, który uczestniczył w układaniu worków na zaporze oświadczył, że *przechodząc obok zapory wodnej przy ul. Kościuszki, zauważyłem zgromadzonych mieszkańców, którzy spontanicznie organizowali się i układali worki z piaskiem na wałach, nawołując do pomocy inne osoby. Obecne było wojsko, które wspomagało transport worków z piaskiem na wały. (...) Nie zauważyłem, aby na miejscu działań jakkolwiek koordynator z ramienia Urzędu Miejskiego, Ochotniczej Straży Pożarnej, sztabu kryzysowego lub Wód Polskich, który zarządzałby układaniem worków na wałach.*

(akta kontroli str. 2581)

GZZK o godzinie 23:25 poinformowało PCZK o ewakuacji mieszkańców Gminy, w tym poniżej zapory zbiornika suchego w Stroniu Śląskim, o wysokim poziomie wody oraz o odcięciu przez wodę części osób, które wcześniej odmówiły ewakuacji. Za pośrednictwem PCZK skierowano też zapytanie do Wód Polskich o stabilność zapory. PCZK otrzymaną 15 września 2024 r. o godzinie 0:50 odpowiedź przekazało GZZK. Z przekazanej informacji wynikało, że zaporę jest stabilna.

(akta kontroli str. 3342-3351)

W sprawie działań podejmowanych na terenie Stronia Śląskiego przez Państwową Straż Pożarną Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej w Kłodzku⁴¹ poinformował, że w dniach od 10 do 14 września 2024 r. prowadzono standardowe działania związane z obfitymi opadami deszczu, patrolowano rzeki, napełniano worki z piaskiem, układano wały przeciwpowodziowe, zabezpieczano budynki mieszkalne i usuwano zatory na

⁴¹ Dalej: Komendant PSP.

rzekach. Dysponowanie siłami do dnia 15 września 2024 r. odbywało się poprzez dyżurnych Stanowiska Kierowania Komendanta PSP, na podstawie otrzymywanych „formatek” z Centrum Powiadamiania Ratunkowego.

(akta kontroli str. 2142-2155)

Dnia 15 września 2024 r. GZZK kontynuował stały dyżur, przyjmowano indywidualne informacje w zakresie podtopień oraz konieczności ewakuacji, prowadzono akcję informacyjną o dobrowolnej ewakuacji, monitorowano sytuację powodziową, wspierano ewakuację mieszkańców przez Straż Miejską, OSP i WOT. Burmistrz pozostawał w stałym kontakcie ze Starostą i Wojewodą, których informował o sytuacji powodziowej m.in. o przelaniu i rozmyciu zapory ziemnej suchego zbiornika w Stroniu Śląskim, trwającej ewakuacji oraz konieczności ewakuacji mieszkańców drogą powietrzną. Pierwszą rozmowę telefoniczną z Wojewodą Burmistrz odbył o 8:18, informując m.in. o konieczności ewakuacji mieszkańców drogą powietrzną. Kolejną rozmowę przeprowadził o 11:04 ponawiając informacje o konieczności ewakuacji mieszkańców drogą powietrzną oraz poinformował o przelaniu się wody przez wał ziemny zapory suchej w Stroniu Śląskim od strony ul. Kościuszki. Tożsame informacje Burmistrz przekazał Staroście odpowiednio o godzinie 9:29 i 11:14. Około godziny 10 w wyniku przelania bocznego wału ziemnego zapory suchej w Stroniu Śląskim (od ulicy Kościuszki) ewakuowano GZZK do remizy OSP w tej miejscowości, w związku z czym utracona została łączność radiowa z PCZK.

W związku postępującymi przerwami w łączności telefonicznej i brakiem możliwości kontaktu z operatorem zbiornika suchego w Stroniu Śląskim, Straż Miejska od godziny 10 prowadziła działania porządkowo-monitorujące w rejonie zbiornika. O godzinie 11:57 Burmistrz otrzymał informację od Straży Miejskiej o rozmywaniu wału zapory suchej na rzece Morawka w Stroniu Śląskim. Informację tą przekazał Staroście o godzinie 12:13 i Wojewodzie o 12:33. Burmistrz o godzinie 12:22 odbył też rozmowę z Burmistrzem Kłodzka - jednak jak wyjaśnił - nie był pewien, czy udało się tą informację przekazać. Burmistrz nie powiadomił o powyższym zdarzeniu GZZK w Łądku Zdroju, wskazując na utrudnienia w łączności.

Niekontrolowany dynamiczny wypływ wody rozmywający zapórę ziemną z suchego zbiornika w Stroniu Śląskim trwał od godziny 11.35 do 12. Ostatni odnotowany stan wody z godziny 9 wynosił 16,9 m, o godzinie 14 odnotowano 8,1 m, o 15 - 7,3 m, o 16:30 - 7 m, o 19 - 6,5 m, a o 20 - 6,4 m.

Po przejściu fali powodziowej na rzece Białej Łądeckiej i Morawce kontynuowano ewakuację mieszkańców, prowadzono działania zmierzające do udrożnienia przepustów, dróg i wstępnego oszacowania strat.

(akta kontroli str. 1332-1378, 2430-2477, 2706, 2758, 3331)

Komendant PSP poinformował, że na terenie Gminy w dniu 15 września 2024 r. prowadzono działania w zakresie rozpoznania i identyfikacji zagrożeń, koordynacji lotów śmigłowców i ewakuacji - przy ich pomocy - zagrożonych osób z zalanych terenów, jak też prowadzono działania ratownicze. Działania te

koordynował Komendant Miejsko-Gminnego OSP z oddelegowanymi oficerami PSP.

(akta kontroli str. 2142-2155)

W dniach od 16 do 18 września 2024 r. GZZK kontynuował stały dyżur, przyjmowano indywidualne informacje dotyczące potrzeb i konieczności ewakuacji, utworzono punkt kontaktowo-pomocowy dla mieszkańców, relokowano ewakuowanych do hoteli i pensjonatów, prowadzono pierwsze prace związane z udrożnieniem przejazdów, mostów, a w szkołach zorganizowano miejsca przyjmowania i wydawania otrzymywanej pomocy. Dowożono także żywność, wodę i leki do miejscowości odciętych po powodzi. Od dnia 18 września 2024 r. realizowano zadania i polecenia pełnomocnika Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji wyznaczonego do kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia oraz usunięcia skutków powodzi z września 2024 r.

(akta kontroli str. 10, 1256, 2678-2682, 2712-2713, 2758)

Komendant PSP poinformował, że na terenie Gminy w dniach od 16 do 18 września 2024 r. prowadzono działania polegające na koordynacji lotów i ewakuacji zagrożonych osób z zalanych terenów przy wykorzystaniu śmigłowców oraz gąsienicowego transportera pływającego, metodycznym sprawdzaniu budynków, ustalaniu możliwości dotarcia do miejscowości Nowy i Stary Gierałtów oraz Bielice, relokacji osób ewakuowanych do hoteli i pensjonatów, dostarczaniu wody pitnej, podziale i dystrybucji żywności, *triag-u* zagrożonych budynków, a także sprawdzaniu zalanych pojazdów. Prowadzono też działania ratownicze, koordynowane na miejscu przez oddelegowanych oficerów PSP.

(akta kontroli str. 2142-2155)

8. Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 września 2024 r. w sprawie wprowadzenia stanu klęski żywiołowej na obszarze części województwa dolnośląskiego, lubuskiego, opolskiego oraz śląskiego⁴² Gmina została objęta stanem klęski żywiołowej na okres 30 dni, tj. do 16 października 2024 r. Na wniosek Wojewody Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji zawiesił uprawnienia Burmistrza i wyznaczył pełnomocnika do kierowania działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia oraz usunięcia skutków powodzi z września 2024 r. Wojewoda w uzasadnieniu wniosku wskazał m.in., że *przekazywane przez tut. Wojewodę polecenia w imieniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji dotyczące zapobieżenia skutkom powodzi oraz ich usunięcia są niewłaściwie wykonywane, a wręcz stwierdzono utrudniony kontakt, co uniemożliwia lub utrudnia przekazywanie niektórych poleceń*. W powyższej sprawie Burmistrz wyjaśnił, że *według mojej wiedzy nie było takich sytuacji, w których odmówiłbym wykonania jakiegokolwiek polecenia wydanego przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej lub innego ministra, do zakresu działania którego należy zapobieganie skutkom danej klęski żywiołowej lub ich usuwania. Nie było również takiej sytuacji, w której niewłaściwie wykonałbym dane polecenie (...)*. W sprawie weryfikacji podstawy prawnej i ustalenia przyczyn

⁴² Dz. U. z 2024 r. poz. 1365.

zawieszenia uprawnień, Burmistrz wyjaśnił, że *nie dokonałem takiej analizy, nie badałem podstawy prawnej i nie ustalałem przyczyny zawieszenia moich uprawnień. Nie miałem świadomości, że podstawą zawieszenia moich uprawnień była odmowa wykonania bądź niewłaściwe wykonanie polecenia ministra właściwego do spraw administracji publicznej (...). Uznałem, że ustanowienie pełnomocnika Ministra (...) było pożądane ze względu na skalę zniszczeń. (...) Uprawnienia Burmistrza zostały zawieszone w zakresie podejmowania działań związanych z zapobieganiem oraz usuwaniem skutków powodzi na terenie Gminy (...). W pozostałym zakresie funkcjonowania gminy, moje uprawnienia były aktywne.*

(akta kontroli str. 9-10, 335, 1322, 2743)

9. Burmistrz w sprawie skutków dla Gminy wprowadzenia stanu klęski żywiołowej wyjaśnił, że *wprowadzenie stanu klęski żywiołowej nie miało bezpośredniego przełożenia na powstanie korzyści finansowych lub majątkowych dla gminy, jak i wymiernych strat w majątku gminy, czy też uszczupleniu finansów gminy. Zmiany w zakresie stanu finansów i stanu majątkowego gminy miało bez wątpienia wystąpienie katastrofalnej powodzi (...) Wprowadzenie stanu klęski żywiołowej w znacznym stopniu ułatwiło wszelkie działania związane z pomocą oraz usuwaniem skutków wrzesniowej powodzi. Powołanie (...) Pełnomocnika (...) do spraw zarządzania kryzysowego powodziowego w gminach Łądek Zdrój i Stronie Śląskie, znacznie zintensyfikowało w początkowej fazie działania ratownicze, a następnie działania mające na celu usuwanie skutków powodzi (choćby błyskawiczny dostęp do sił i środków będących w dyspozycji PSP). Nadto uproszczone tryby zamówień publicznych znacznie ułatwiły zakup potrzebnych środków i materiałów, dzięki temu pomoc potrzebującym mogła docierać szybciej. Nakaz ewakuacji oraz obowiązku opróżnienia lokali w celu zabezpieczenia budynku w przypadku groźby zawalenia się, również przyczynił się do wzrostu bezpieczeństwa mieszkańców. Negatywnych skutków [wprowadzenia stanu klęski żywiołowej] nie zauważono. Wg nas stan klęski żywiołowej powinien być wprowadzony wcześniej – w momencie, gdy rozpoczęto ewakuację mieszkańców z zagrożonych terenów – wiele osób nie chciało opuścić swoich mieszkań i domów. Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że ograniczenie praw i wolności [w związku z wprowadzeniem stanu klęski żywiołowej] nie miało większego wpływu – mieszkańcy byli bardzo zdyscyplinowani. Wykonywali polecenia służb. Nie mieliśmy negatywnych sygnałów od mieszkańców gminy, które dotyczyły by wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, które jednocześnie wiązało się z możliwością ograniczenia praw i wolności.*

(akta kontroli str. 324-325, 1146-1147)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Burmistrz nie zapewnił aktualizacji Planu, pomimo że zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym plany zarządzania kryzysowego podlegają systematycznej aktualizacji, a cykl planowania nie może być dłuższy niż dwa lata. Plan zatwierdził Starosta 6 lipca 2011 r. i w okresie objętym kontrolą dokument ten nie był aktualizowany. Dane zawarte w Planie były nieaktualne m.in. w zakresie: a/ zestawienia sił i środków planowanych do wykorzystania w sytuacjach kryzysowych, tj. liczby strażaków OSP - wykazano 175, podczas gdy w okresie objętym kontrolą czynnych było 60 strażaków OSP, b/ liczby worków przeciwpowodziowych - wykazano 5 000 szt. podczas gdy we wrześniu 2025 r.

Gmina dysponowała 25 000 szt., c/ sołtysów poszczególnych miejscowości Gminy - dane w tym zakresie nie uwzględniały zmiany sołtysów w Nowym i Starym Gieraltowie oraz d/ posterunku Policji w Stroniu Śląskim, który to został całkowicie zniszczony w wyniku powodzi we wrześniu 2024 r. W Planie nie przewidziano też – w ramach monitorowania zagrożeń związanych z powodzią - pozyskiwania w okresie nasilonych opadów bezpośrednich informacji dotyczących stanu rezerwy powodziowej i funkcjonowania suchego zbiornika w Stroniu Śląskim wskazując w tym zakresie⁴³ jedynie na dane IMGW i LSOP⁴⁴.

Ponadto, Plan nie został uaktualniony zgodnie z zarządzeniem⁴⁵ Starosty z 2018 r. w sprawie zaleceń do gminnych planów zarządzania kryzysowego, celem którego było ujednolicenie sporządzania gminnych planów zarządzania kryzysowego oraz zwiększenie poziomu ich funkcjonalności i użyteczności.

(akta kontroli str. 721-812, 1159-1177, 2700-2701, 2714, 2730-2738, 3191-3192)

Burmistrz wyjaśnił, że *nowy plan zarządzania kryzysowego Gminy Stronie Śląskie, miał być przedłożony Staroście Kłodzkiemu na przełomie 2019/2020. Ograniczenia wprowadzone w związku z epidemią SARS-CoV-2 nie pozwoliły uzgodnić planu z jednostkami z zewnątrz (...). Po ustaniu obostrzeń, miała wejść w życie nowa ustawa o ochronie ludności, która wymuszałaby wiele zmian w planie. Jednak wejście w życie tej ustawy było wielokrotnie przekładane, w związku z tym przedłożenie planu zarządzania kryzysowego było również odraczane w czasie. Po wejściu w życie ustawy o ochronie ludności opracowanie nowego planu miało się odbyć w III kwartale 2024 r. – niestety powódź i jej skutki uniemożliwiły ten zamiar.*

Burmistrz wyjaśnił też, że *zbiornik jest w zarządzie PGW Wody Polskie i wg mnie to ta instytucja powinna odpowiadać za stan zapory i jej monitorowanie. (...)*

(akta kontroli str. 1574, 2706, 2716-2717)

NIK zwraca również uwagę, że Plan, wbrew art. 5 ust. 5 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, nie został uzgodniony z kierownikami jednostek organizacyjnych, w zakresie ich dotyczącym, planowanych do wykorzystania przy realizacji przedsięwzięć, w szczególności podmiotu właściwego w sprawach gospodarowania wodami, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Policji i Straży Pożarnej. Okoliczność ta stanowi dodatkowy argument przemawiający za koniecznością dokonania opisanej powyżej aktualizacji.

(akta kontroli str. 721-812, 1159-1177, 2700-2701, 2714, 2730-2738, 3191-3192)

Burmistrz wyjaśnił, że *nowy plan zarządzania kryzysowego (...), miał być przedłożony Staroście Kłodzkiemu na przełomie 2019/2020. Prace nad tym dokumentem były w tym czasie prowadzone i ukończone w 80%. Wprowadzone obostrzenia w czasie COVID-u uniemożliwiły uzgodnienie planu z jednostkami zewnętrznymi (m.in. sanepid, KP Policji w Kłodzku). (...) Obecnie rozpoczęto*

⁴³ Pkt. 1.1. Planu.

⁴⁴ Stacja H-13 przy zaporze w Stroniu Śląskim co najmniej od czerwca 2024 r. nie funkcjonowała.

⁴⁵ Zarządzenie nr 18/2018 Starosty Kłodzkiego z dnia 14 lutego 2028 r. w sprawie zmiany zarządzenia nr 17/2018 Starosty Kłodzkiego z dnia 13 lutego 2018 r. w sprawie wydania wójtom/burmistrzom zaleceń do gminnych planów zarządzania kryzysowego.

opracowani nowego Planu (...).

(akta kontroli str. 2165)

W toku kontroli opracowany został nowy Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Stronie Śląskie 2025, który dnia 23 września 2025 r. został pozytywnie zaopiniowany przez GZZK.

(akta kontroli str. 2886-3190)

2. Wbrew wymogom art. 5 ust. 2 pkt 3 lit. c, f-h, j-l ustawy o zarządzaniu kryzysowym Plan nie zawierał załączników funkcjonalnych określających: 1/ organizację systemu monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania; 2/ organizację ratownictwa, opieki medycznej, pomocy społecznej oraz pomocy psychologicznej; 3/ organizację ochrony przed zagrożeniami charakterystycznymi dla danego obszaru; 4/ wykaz zawartych umów i porozumień związanych z realizacją zadań zawartych w planie zarządzania kryzysowego; 5/ procedurę uruchamiania rezerw państwowych; 6/ wykaz infrastruktury krytycznej znajdującej się na terenie gminy, objętej planem zarządzania kryzysowego; 7/ priorytety w zakresie ochrony oraz odtwarzania infrastruktury krytycznej.

(akta kontroli str. 721-812, 1159-1177, 2700-2701, 2714, 2730-2738, 3191-3192)

Burmistrz wyjaśnił, że *informacje zawarte w treści Planu (...) w dużej części pokrywają zakres danych, które miały znaleźć się w załącznikach funkcjonalnych. (...) Podejście to miało na celu zapewnienie spójności, przejrzystości oraz łatwego dostępu do wszystkich danych w jednym miejscu. Niemniej jednak, zdajemy sobie sprawę, że zgodnie z obowiązującymi wytycznymi oraz dobrymi praktykami, załączniki funkcjonalne powinny stanowić wyodrębnioną część dokumentacji (...). W związku z powyższym w aktualnie opracowywanym planie, informacje zawarte w treści zostaną przeniesione do odpowiednich załączników funkcjonalnych, aby zachować formalny wymóg struktury dokumentu.*

(akta kontroli str. 1574, 2716-2717)

3. Burmistrz nie zapewnił rzetelnego opracowania załącznika funkcjonalnego, o którym mowa w art. 5 ust. 2 pkt 3 lit. e ustawy o zarządzaniu kryzysowym, określającego organizację ewakuacji z obszarów zagrożonych. W treści tego załącznika zawarto jedynie wzór decyzji Burmistrza o przeprowadzeniu ewakuacji ludności. W dokumencie tym nie wskazano natomiast dróg ewakuacyjnych, miejsc ewakuacji, jak i podmiotów podlegających ewakuacji, w tym podmiotów i osób niemogących samodzielnie przeprowadzić ewakuacji takich jak: szpitale, hospicja, domy opieki lub osoby niepełnosprawne.

W Planie wskazano jedynie, że osobą kierującą działaniami związanymi z ewakuacją jest Zastępca Burmistrza, do którego zadań należy m.in.: 1/ nadzorowanie przygotowania ewakuacji ludności; 2/ nadzorowanie przebiegu ewakuacji; 3/ określenie rejonów, z których będą ewakuowani ludzie, a także zakresu tej ewakuacji. We współpracy z OPS ww. osoba była zobowiązana do oceny potrzeb ewakuowanej ludności oraz zapewnienia właściwej informacji o działaniach pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 721-812)

Burmistrz i inspektor ds. zarządzania kryzysowego złożyli tożsame wyjaśnienia, w których wskazali, że w *Planie (...) jest wskazane, że osobą kierującą działaniami związanymi z ewakuacją jest Zastępca Burmistrza. Ponieważ każde zdarzenie ma charakter indywidualny i dynamiczny – jednym z zadań jest określanie rejonów ewakuacji, miejsc zbiorów oraz punktów pomocy. Charakterystyka każdej powodzi jest inna, więc nie da się jednoznacznie wskazać dróg i obszarów ewakuacji. Dodatkowo wyjaśnili, że (...) podmioty te powinny posiadać własne plany ewakuacji i przeprowadzać ćwiczenia w tym zakresie, (...) z moich informacji wynika, że takie ćwiczenia były przeprowadzane w szkołach, przedszkolu i żłobku. Gmina nie posiada sił i środków, żeby takie ćwiczenia przeprowadzać np. z udziałem mieszkańców. Ponadto wyjaśnili, że Urząd nie posiada rejestru ani danych osób niepełnosprawnych, ale przy podjęciu informacji o potrzebie ewakuacji osoby niepełnosprawnej w miejsce kierowano odpowiednie siły i środki.*

(akta kontroli str. 1247-1251, 1587-1591)

Burmistrz w toku kontroli poinformował⁴⁶, że *po zakończeniu prac nad „Planem Zarządzania Kryzysowego Gminy Stronie Śląskie” (obecnie w trakcie uzgodnień z podmiotami zewnętrznymi), przystąpimy do intensywnych prac nad opracowaniem (...) „Planu ewakuacji mieszkańców Gminy Stronie Śląskie”. (...). Kolejnym ważnym przedsięwzięciem, które zaplanowano na ten rok jest wydanie broszury informacyjnej dla mieszkańców dotyczącej przygotowania do zagrożenia powodziowego, ewakuacji, zasad postępowania na wypadek wystąpienia zagrożenia.*

(akta kontroli str. 3313)

Zdaniem NIK, zgodnie z wymogiem ustawowym, należy określić sposób organizacji ewakuacji obszarów zagrożonych powodzią, tj. stałe kierunki ewakuacji tych obszarów, tzw. kierunki bezpieczne, prowadzące na tereny wyżej położone z pominięciem mostów, przepustów czy terenów położonych niżej. Należy również wskazać na tych drogach miejsca zbiórki czy ewakuacji. Oczywiście należy zgodzić się z twierdzeniem, że powódź jest zjawiskiem nieprzewidywalnym w skutkach, jednakże tworząc Plan należy przyjąć oczywiste zasady, scenariusze postępowania, które to dzięki ich propagowaniu wśród mieszkańców przyczynić mogą się do zwiększenia świadomości mieszkańców a zarazem ich większego bezpieczeństwa, czy też akceptacji konieczności opuszczenia swojego domu. Dodatkowo należy podkreślić, że tylko pełna wiedza o osobach, które nie są w stanie same wezwać pomocy lub nie są w stanie samodzielnie i jasno ocenić sytuacji, zapewni skuteczniejszą ewakuację.

4. Wbrew wymogowi art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym Burmistrz w okresie objętym kontrolą nie zarządzał, nie organizował i nie prowadził szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego.

(akta kontroli str. 2117)

Burmistrz wyjaśnił, że *nie organizowano osobnych szkoleń dla członków GZZK ze względu na zbyt dużą ilość innych obowiązków służbowych. Niektóre osoby brały udział w ćwiczeniach/treningach organizowanych przez powiat lub województwo.*

⁴⁶ 1 października 2025 r.

Szkolenie Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego zostało zaplanowane na miesiąc wrzesień br. i będzie dotyczyło w głównej mierze na przedstawieniu regulaminu pracy gminnego zespołu oraz rocznego planu zespołu.

Przedmiotowe szkolenie przeprowadzono dnia 23 września 2025 r.

(akta kontroli str. 2165, 2714, 2884)

Inspektor ds. zarządzania kryzysowego, odpowiedzialny zgodnie z zakresem obowiązków za organizowanie szkoleń, ćwiczeń i treningów GZZK wyjaśnił, że *nie organizowano osobnych szkoleń dla członków GZZK ze względu na zbyt dużą ilość innych obowiązków służbowych.*

(akta kontroli str. 267, 1547)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że ustawodawca w ww. przepisie nie ograniczył obowiązku organizowania ćwiczeń, szkoleń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego do osób wchodzących w skład GZZK.

5. Wbrew wymogowi Planu ochrony przed powodzią, obowiązującego od 2014 r., nie był on aktualizowany. Zgodnie z pkt. 1.2 Zasady aktualizacji plan ten winien być aktualizowany na bieżąco nie rzadziej niż raz w roku. Dokument ten zawierał nieaktualne dane dotyczące: systemu powiadamiania mieszkańców z wykorzystaniem Systemu SISMS⁴⁷, który to w okresie objętym kontrolą nie funkcjonował, osoby byłego Burmistrza i jego Zastępcy, stanu magazynu przeciwpowodziowego (zawierającego 4 000 szt., podczas gdy we wrześniu 2024 r. dysponowano 5 000 szt., a we wrześniu 2025 r. 25 000 szt.). Nie uaktualniono również danych adresowych posterunku Policji w Stroniu Śląskim, który został całkowicie zniszczony w wyniku powodzi we wrześniu 2024 r.

(akta kontroli str. 5-8, 682-712, 1159-1177, 2705-2706, 2714)

Burmistrz i Inspektor ds. zarządzania kryzysowego złożyli tożsame wyjaśnienia i wskazali, że *treść Planu operacyjnego ochrony przed powodzią jest niemalże kopią Planu Zarządzania Kryzysowego w części dot. zagrożenia powodziowego. Plan operacyjny miał być zaktualizowany po zatwierdzeniu Planu Zarządzania Kryzysowego (...). Dwa razy w roku gmina aktualizuje i przesyła dane do Starostwa Powiatowego w Kłodzku (...) dot. sił i środków, (...), magazynu przeciwpowodziowego wraz ze stanem magazynowym (...).*

(akta kontroli str. 2158, 2166)

Burmistrz w toku kontroli poinformował⁴⁸, że *po zakończeniu prac nad „Planem Zarządzania Kryzysowego Gminy Stronie Śląskie” (obecnie w trakcie uzgodnień z podmiotami zewnętrznymi), przystąpimy do intensywnych prac nad opracowaniem (...) „Planu operacyjnego ochrony przed powodzią Gminy Stronie Śląskie”. (...).*

(akta kontroli str. 3313)

⁴⁷ Ogólnopolski system teleinformatyczny komunikacji lokalnej służący do bezpośredniego ostrzegania i informowania mieszkańców poprzez wysyłanie wiadomości na telefony komórkowe, dedykowany dla jednostek samorządu terytorialnego.

⁴⁸ 1 października 2025 r.

6. Burmistrz przekazywał Staroście nierzetelne informacje dotyczące stanu magazynu przeciwpowodziowego Gminy. W toku kontroli ustalono stan magazynu na dzień 17 września 2025 r., który wynosił: worki przeciwpowodziowe 25 000 szt.; przenośne zapory przeciwpowodziowe 1 000 m.b., a Staroście przekazano informację:

- 26 maja 2025 r., że posiadano 20 000 szt. worków przeciwpowodziowych, tj. mniej o 5 000 szt.⁴⁹ worków i 3 060 m.b. przenośnych zapór przeciwpowodziowych, tj. więcej o 2 060 m.b.⁵⁰ zapór niż faktycznie znajdowało się w magazynie;

- 16 grudnia 2024 r., że posiadano 1 000 szt. worków przeciwpowodziowych, tj. mniej o 4 000 szt.⁵¹ worków przeciwpowodziowych i 3 060 m.b. przenośnych zapór przeciwpowodziowych, tj. więcej o 2 060 m.b.⁵² zapór niż faktycznie znajdowało się w magazynie.

(akta kontroli str. 1159-1177,1555, 2705-2706, 2739)

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że *ilość worków w magazynie przeciwpowodziowym wg stanu bieżącego to 25 tys. (z czego: 10 tys. znajduje się w OSP Stronie Śląskie, po 5 tys. OSP Stary Gieraltów, OSP Bolesławów i w magazynie przeciwpowodziowym w urzędzie). Rozbieżności mogły wynikać z niedokładnych danych przekazywanych z jednostek OSP. Po weryfikacji stan worków jest taki, jak podano na wstępie. Odnosnie ilości rękawów wodnych obecnie na stanie jest 10 paczek rękawów, co daje około 1 000 m.b. Reszta rękawów popłynęła podczas wrześniowej powodzi, bądź po przeglądzie stwierdzono, że nie nadają się do dalszego użytku. Rozbieżności mogły wynikać z niedokładnych danych przekazywanych z jednostek OSP. Po weryfikacji stan rękawów jest taki, jak podano na wstępie.*

(akta kontroli str. 2739)

7. Burmistrz, wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym nie zapewnił dokumentowania niektórych, istotnych czynności podejmowanych przez GZZK w dniach od 13 do 17 września 2024 r. Zgodnie z treścią tego przepisu, Burmistrz zapewnia na obszarze Gminy

⁴⁹ 17 września 2025 r. ustalono, że liczba worków w magazynie przeciwpowodziowym wynosiła 25 000 szt., a 19 grudnia 2024 r. zakupiono 20 000 szt. worków przeciwpowodziowych. Na tej podstawie ustalono, że 26 maja 2025 r. w magazynie przeciwpowodziowym Gminy znajdowało się 25 000 szt. worków przeciwpowodziowych.

⁵⁰ 17 września 2025 r. ustalono, że ilość przenośnych zapór przeciwpowodziowych wyniosła 1 000 m.b., a w okresie objętym kontrolą nie dokonano nabycia, jak i likwidacji przenośnych zapór przeciwpowodziowych. Na tej podstawie ustalono, że 26 maja 2025 r. w magazynie przeciwpowodziowym Gminy znajdowało się 1 000 m.b. przenośnych zapór przeciwpowodziowych.

⁵¹ 17 września 2025 r. ustalono ilość worków w magazynie przeciwpowodziowym w liczbie 25 000 szt. a 19 grudnia 2024 r. zakupiono 20 000 szt. worków przeciwpowodziowych. Na tej podstawie ustalono, że 16 grudnia 2024 r. w magazynie przeciwpowodziowym Gminy znajdowało się 5 000 szt. worków przeciwpowodziowych.

⁵² 17 września 2025 r. ustalono ilość przenośnych zapór przeciwpowodziowych, tj. 1 000 m.b., a w okresie objętym kontrolą nie dokonano nabycia jak i likwidacji przenośnych zapór przeciwpowodziowych. Na tej podstawie ustalono, że 16 grudnia 2024 r. w magazynie przeciwpowodziowym Gminy znajdowało się 1 000 m.b. przenośnych zapór przeciwpowodziowych.

całodobowy dyżur w celu zapewnienia przepływu informacji oraz dokumentowania prowadzonych czynności.

W ww. dniach w Urzędzie prowadzono dziennik ewidencji informacji, w którym odnotowywano jedynie indywidualne zgłoszenia oraz wskazywano podmioty i osoby, którym przekazano informacje o zdarzeniu. 13 września 2024 r. sporządzony został również protokół z posiedzenia GZZK. Ww. dokumenty nie obejmowały jednak informacji o pozostałych, podejmowanych przez GZZK czynnościach, w tym dotyczących dysponowania siłami i środkami.

(akta kontroli str. 711-712, 804-805, 866-883, 3191-3192)

Burmistrz wraz Inspektorem ds. zarządzania kryzysowego złożyli tożsame wyjaśnienia i stwierdzili, że *działanie GZZK w czasie objętym kontrolą zostało formalnie uruchomione w dniu 13 września 2024 r. Z wyjątkiem protokołu z posiedzenia, które odbyło się w dniu 13 września 2024 r. o godz. 9:00, harmonogramu stałego dyżuru i dokumentacji stałego dyżuru nie było możliwości dokumentowania prac GZZK ze względu na bardzo trudną i dynamicznie rozwijającą się sytuacją powodziową, której towarzyszyła bardzo duża ilość zgłoszeń od mieszkańców gminy z prośbą o wsparcie oraz brak zasilania, który również ograniczał możliwość wykorzystania sprzętu komputerowego (wprowadzono ograniczenie punktów poboru prądu w urzędzie). Nadto pracownicy urzędu biorący udział w akcji powodziowej często byli w terenie, żeby mieć aktualną wiedzę, jak się kształtuje sytuacja powodziowa na terenie miasta i gminy. W tamtym czasie należało wybrać, czy należy udokumentować działanie GZZK, czy też należy zająć się faktycznymi działaniami, które miały pomóc naszym mieszkańcom w ratowaniu majątku, a później w ewakuacji.*

(akta kontroli str. 1261, 1265)

8. Zarządzenie dnia 13 września 2024 r. przez Burmistrza dobrowolnej ewakuacji nie zostało wydane w formie przewidzianej w rozdziale III *Załączniki funkcjonalne*, wzory dokumentów Planu, tj. w formie pisemnej decyzji.

(akta kontroli str. 805, 1573)

Burmistrz wyjaśnił, że *w okresie objętym kontrolą Burmistrz Stronia Śląskiego nie ogłaszał ewakuacji ludności w formie pisemnej decyzji. Ze względu na lokalne podtopienia i dynamiczny rozwój sytuacji powodziowej oraz analizując zgłoszenia mieszkańców dot. ewakuacji, decyzje były podejmowane słownie i natychmiast przekazywane do realizacji przez strażaków OSP, Straż Miejską oraz w późniejszym czasie także żołnierzy WOT.*

(akta kontroli str. 1575)

9. Pomimo przekroczenia stanów określonych w Planie operacyjnym ochrony przed powodzią na wodowskazie na Białej Łądeckiej⁵³, Burmistrz nie wywiązał się z obowiązku, o którym mowa w art. 31a ustawy o samorządzie gminnym i nie ogłosił pogotowia ani alarmu przeciwpowodziowego. Zgodnie z treścią

⁵³ Stan ostrzegawczy został przekroczony 13 września 2024 r. o godzinie 6:49 i wynosił 60,2 cm, a stan alarmowy został przekroczony w tym samym dniu o godzinie 17:41 i wynosił 92,3 cm.

przedmiotowego przepisu Burmistrz ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy.

Decyzja w sprawie ogłoszenia pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego została wydana natomiast 13 września 2024 r. przez Starostę.

(akta kontroli str. 711-720, 804-805, 852, 854, 2767, 2768-2770, 3191-3192)

Burmistrz wyjaśnił, że *w okresie objętym kontrolą Burmistrz Stronia Śląskiego nie ogłaszał stanów pogotowia, ani alarmu przeciwpowodziowego. (...) w/w decyzje podejmował Starosta Kłodzki na terenie całego powiatu, nie powiela się decyzji wyższego szczebla.*

(akta kontroli str. 678, 2777)

NIK nie podziela stanowiska przedstawionego w wyjaśnieniach. W świetle przywołanych przepisów Burmistrz ma obowiązek ogłoszenia stanu pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego na terenie gminy niezależnie od decyzji Starosty w tym zakresie. Zaznaczyć przy tym należy, że zgodnie z art. 19 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie gminy jest Burmistrz.

10. Wbrew wymogom Planu i Planu ochrony przed powodzią w dniach od 13 do 15 września 2024 r. Burmistrz nie zapewnił uruchomienia syren alarmowych w związku m.in. z ogłoszeniem przez Starostę pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego, ogłoszenia ewakuacji czy w związku z rozmyciem wału suchego zbiornika w Stroniu Śląskim.

Zgodnie z punktem szóstym *System powiadamiania mieszkańców* rozdziału pierwszego *Plan główny* Planu, powiadamianie mieszkańców może odbywać się poprzez system czterech syren alarmowych umieszczonych przy remizach OSP, a zgodnie z punktem piątym *Sposoby ostrzegania i alarmowania ludności* Planu ochrony przed powodzią decyzję o uruchomieniu syren podejmuje Burmistrz.

Bark uruchomienia syren alarmowych, w dniach od 13 do 15 września 2025 r. w związku z powodzią, potwierdzili świadkowie oraz pracownicy Urzędu.

(akta kontroli str. 696, 737, 1140-1143, 1252-1256, 1521-1523)

Burmistrz wyjaśnił, że (...). *Społeczeństwo nie jest przeszkolone do rozpoznawania rodzajów sygnałów akustycznych, więc emisja takiego sygnału jest mało precyzyjna i nie określa rodzaju zagrożenia. W związku z tym podjęto decyzję o uruchomieniu alternatywnego powiadamiania ludności o zagrożeniu poprzez komunikaty głosowe nadawane z samochodów Straży Miejskiej oraz pojazdów OSP. Dodatkowo wyjaśnił, że syren nie uruchamiano [15 września 2024 r. po uszkodzeniu zapory czołowej suchego zbiornika w Stroniu Śląski] ze względu na brak prądu w remizie OSP. Zasilanie z agregatu uniemożliwiało uruchomienie syren.*

(akta kontroli str. 1591, 2707)

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje na konieczność uświadamiania społeczeństwa o możliwych zagrożeniach i sposobie informowania o ich wystąpieniu, a wskazane w wyjaśnieniach okoliczności, jedynie potwierdzają konieczność prowadzenia ćwiczeń i treningów w zakresie alarmowania mieszkańców, jak też zapewnienia sprawności systemów ostrzegania.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie zapewnił aktualizacji Planu, jak również uwzględnienia w jego treści wszystkich wymaganych przepisami ustawy o zarządzaniu kryzysowym załączników funkcjonalnych. Także Plan ochrony przed powodzią, nie został objęty aktualizacją.

W okresie poprzedzającym powódź we wrześniu 2024 r. w Urzędzie wbrew wymogowi ustawy o zarządzaniu kryzysowym nie zarządzano, nie organizowano i nie prowadzono szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego, w tym dotyczących ewakuacji mieszkańców. Nie dopełniono również obowiązku dokumentowania niektórych działań podejmowanych przez GZZK.

W trakcie powodzi GZZK reagował na występujące zagrożenia i dynamiczną sytuację, koordynował działania służb, przyjmował indywidualne informacje dotyczące podtopień i konieczności ewakuacji, które przekazywał m.in. jednostkom OSP, Straży Miejskiej i WOT. Prowadzony był monitoring sytuacji powodziowej, a Burmistrz pozostawał w stałym kontakcie telefonicznym z Starostą i Wojewodą, których informował m.in. o sytuacji powodziowej, trwającej ewakuacji mieszkańców Gminy oraz przelaniu i rozmyciu zapory suchego zbiornika w Stronu Śląskim. Prowadzone były też działania interwencyjne, w tym m.in. 14 września 2024 r. Burmistrz zarządził dobrowolną ewakuację, jednakże decyzja w tym zakresie nie została wydana w wymaganej formie. Wbrew przyjętym zasadom nie włączono również syren alarmowych w związku ogłoszeniem alarmu przeciwpowodziowego, ogłoszeniem ewakuacji dobrowolnej mieszkańców, jak też w związku z rozmyciem zapory.

OBSZAR

2. Działania związane z pomocą finansową i rzeczową poszkodowanym powodzią

Opis stanu faktycznego

1. Na pomoc poszkodowanym powodzią i usuwanie jej skutków Gmina otrzymała łącznie 158,3 mln zł, w tym 133,2 mln zł w 2024 r. oraz 25,1 mln zł. w I półroczu 2025 r. Na usuwanie skutków powodzi Wojewoda przekazał łącznie 110,6 mln zł, w tym 91,0 mln zł w 2024 r., z których wydatkowano 83,2 mln zł oraz 19,6 mln zł w I półroczu 2025 r., z których wydatkowano 14,3 mln zł. W 2024 r. Gmina wydatkowała otrzymane środki m.in. na: a/ odbudowę oczyszczalni ścieków w Strachocinie 404,5 tys. zł; b/ wywóz i utylizację odpadów popowodziowych, udroźnienie dróg, doraźne naprawy sieci wodociągowej, naprawy i udroźnianie kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej 24,4 mln zł; c/ przygotowanie terenu pod przedszkole tymczasowe 1,5 mln zł; d/ zasiłki celowe 54,4 mln zł; e/ dodatki dla pracowników socjalnych OPS 7,2 tys. zł; f/ odbudowę oczyszczalni ścieków w Strachocinie 1,0 mln zł; g/ odbudowę kanalizacji sanitarnej ul. Nadbrzeżnej w Stroniu Śląskim 1,2 mln zł; h/ jednorazowy zasiłek edukacyjny losowy dla dzieci i uczniów 106,0 tys. zł.

W I półroczu 2025 r. środki wydatkowano m.in. na: a/ zasiłki celowe 3,0 mln zł; b/ naprawy sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i sanitarnej 570,5 tys. zł; c/ bieżące naprawy dróg po powodzi 1,1 mln zł; d/ odbudowę sieci wodociągowej ul. Nadbrzeżna w Stroniu Śląskim 703,7 tys. zł; e/ odbudowę kanalizacji sanitarnej ul. Nadbrzeżna w Stronu Śląskim 1,5 mln zł; f/ wywóz i utylizację odpadów popowodziowych, wynajem sprzętu, rozbiórki zniszczonej

infrastruktury komunalnej 5,9 mln zł; g/ zakwaterowanie, wyżywienie wolontariuszy, osób ewakuowanych 1,3 mln zł; h/ jednorazowy zasiłek edukacyjny losowy dla dzieci i uczniów 57,0 tys. zł.

Otrzymane środki ujęto w budżecie Gminy w ogólnych kwotach dochodów i wydatków. Otrzymane darowizny rzeczowe na pomoc poszkodowanym powodziom we wrześniu 2024 r. nie były natomiast ujmowane w księgach rachunkowych Urzędu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Gmina otrzymała także środki pochodzące z: a/ darowizn od osób fizycznych i prawnych na usuwanie skutków powodzi w wysokości 3,1 mln zł w 2024 r. oraz 150,7 tys. zł w I półroczu 2025 r.; b/ dotacji od jednostek samorządu terytorialnego na usuwanie skutków powodzi w wysokości 4,6 mln zł w 2024 r. oraz 5,3 mln zł w I półroczu 2025 r.; c/ dotacji od Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wykonanie prac zabezpieczających w obiekcie zabytkowym – kaplicy pw. Św. Onufrego w Stroniu Śląskim w wysokości 199,8 tys. zł; d/ subwencji od Ministra Finansów na straty w majątku samorządowym po powodzi w wysokości 22,9 mln zł oraz na usuwanie skutków powodzi w publicznych szkołach i placówkach w wysokości 9,7 mln zł w 2024 r.; e/ dotacji od Marszałka Województwa Dolnośląskiego na usuwanie skutków powodzi w wysokości 1,5 mln zł; f/ dotacji od Ministra Sportu i Turystyki na odbudowę i modernizację zniszczonego w wyniku powodzi stadionu sportowego w wysokości 12,8 mln zł w 2025 r.⁵⁴

Gmina uzyskała z tytułu ubezpieczenia mienia od ryzyka powodzi odszkodowanie w wysokości 6,1 mln zł.

W wyniku powodzi we wrześniu 2024 r. Gmina ewakuowała około 200 osób, a tzw. samoewakuacji dokonało około 500 osób. W październiku 2024 r. zapewniono mieszkania dla 242 osób, a w czerwcu 2025 r. 74 osobom.

OPS wypłacił łącznie 57,4 mln zł z tytułu zasiłków celowych. I tak: a/ 723 zasiłków na pokrycie kosztów zużycia energii elektrycznej lub paliwa niezbędnych do osuszenia pomieszczeń (1 000 zł) w kwocie 723 tys. zł w 2024 r.; b/ 1 460 zasiłków powodziowych (2 000 zł) w kwocie 2,8 mln zł w 2024 r. oraz 62,0 tys. zł w I półroczu 2025 r.; c/ 1 076 zasiłków na pomoc doraźną (8 000 zł) w kwocie 7,9 mln zł w 2024 r. oraz 656,0 tys. zł w I półroczu 2025 r.; d/ 282 części zasiłku (zaliczki) na remont (50 000 zł) w kwocie 9,9 mln zł w 2024 r. oraz 1,6 mln zł w I półroczu 2025 r.; e/ 19 zasiłków na remont albo odbudowę budynku gospodarczego (100 000 zł) w kwocie 455,0 tys. zł w 2024 r. oraz 110,0 tys. zł w I półroczu 2025 r.; f/ 314 zasiłków na remont albo odbudowę budynku mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego (200 000 zł) w kwocie 32,5 mln zł w 2024 r. oraz 648,0 tys. zł w I półroczu 2025 r.

Burmistrz wyjaśnił, że *Urząd nie prowadził oceny efektywności udzielanej pomocy. Nie było sygnałów ze strony mieszkańców o utrudnieniach z wypłatami środków. Na prośbę Kierownika OPS w Stroniu Śląskim zwrócono się o pomoc w postaci*

⁵⁴ Przedmiotowe środki nie zostały przekazane na rachunek Urzędu w I półroczu 2025 r.

oddelegowania dodatkowych pracowników w celu szybszej obsługi składanych wniosków.

(akta kontroli str. 905-1139, 1379-1403, 1535-1538, 1807-1905, 2243-2402, 2596-2610, 2675, 2682, 2759-2762, 2764)

2. Gmina wykorzystała 97,2 % środków przekazanych przez Wojewodę na usuwanie skutków powodzi w 2024 r. W przypadku dwóch zadań nie wydatkowano pełnej kwoty. I tak, w przypadku odbudowy oczyszczalni ścieków w Strachocinie nie wykorzystano 93,8 tys. zł z 498,3 tys. zł otrzymanych, co wynikało z krótkiego terminu realizacji zadania, które nie zostało zrealizowane w pełnym zakresie. W przypadku dotacji dotyczącej wywozu i utylizacji odpadów popowodziowych, udrożnienia dróg, doraźnych napraw sieci wodociągowej, napraw i udrożniania kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej nie wykorzystano 600,0 tys. zł z 25,0 mln zł, z powodu zmiany klasyfikacji⁵⁵ zadania przez Wojewodę 31 grudnia 2024 r. Niewykorzystane środki zostały zwrócone na rachunek Wojewody.

Mieszkańcy Gminy zwrócili 6,9 mln zł uzyskanych z tytułu zasiłków celowych przekazanych przez OPS. I tak: a/ 677,0 tys. zł z tytułu zasiłku na pokrycie kosztów zużycia energii elektrycznej lub paliwa niezbędnych do osuszenia pomieszczeń (w jednostkowej kwocie 1 000 zł) w 2024 r.; b/ 80,6 tys. zł z tytułu zasiłków powodziowych (2 000 zł) w łącznej kwocie 22,6 tys. zł w 2024 r. oraz 58,0 tys. zł w I półroczu 2025 r.; c/ 152,0 tys. zł z tytułu zasiłków na pomoc doraźną (8 000 zł); d/ 4 565,4 tys. zł z tytułu części zasiłku (zaliczki) na remont (50 000 zł); e/ 12,0 tys. zł z tytułu zasiłków na remont albo odbudowę budynku gospodarczego (100 000 zł); f/ 1 445,0 tys. zł z tytułu zasiłków na remont albo odbudowę budynku mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego (200 000 zł).

Zwrócone środki OPS przekazał na rachunek bankowy Urzędu, z którego następnie został dokonany zwrot tych środków Wojewodzie.

(akta kontroli str. 2759-2760, 2764, 2881, 3296)

3. Od września 2024 r. do końca czerwca 2025 r. Urząd wystąpił z 44 wnioskami o dofinansowanie zadań związanych z udzielaniem pomocy poszkodowanym przez powódź we wrześniu 2024 r. Wojewoda uruchomił środki finansowe na podstawie 17 wniosków w 2024 r. i 27 w I półroczu 2025 r. We wrześniu 2024 r. Wojewoda przekazywał środki po upływie od sześciu do dziewięciu dni od dnia założenia wniosku, w październiku od jednego do trzech dni, w listopadzie od dwóch do trzech dni, w grudniu od dwóch do pięciu dni, w styczniu 2025 r. od jednego do trzech dni, w lutym dwa dni, w marcu od jednego do czterech dni, w kwietniu od dwóch do siedmiu dni, w maju od jednego do czterech dni a w czerwcu od jednego do dwóch dni. W powyższej sprawie Burmistrz wyjaśnił,

⁵⁵ Aneksem nr 1 do umowy dotacji nr 1/2024 z dnia 31 grudnia 2024 r. zmieniono klasyfikację środków z działu 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa na dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa kwotę 400, tys. zł oraz na dział 600 – Transportu i łączności kwotę 200,0 tys. zł.

że pisemnego ponaglenia nie było. Burmistrz zwracał się z prośbą o przyspieszenie przelania środków w rozmowach bezpośrednich bądź telefonicznie (...).

Urząd w czterech przypadkach przekazał środki OPS w ciągu od pięciu do dziesięciu dni od dnia ich otrzymania. Burmistrz wyjaśnił, że *opóźnienie to było spowodowane koniecznością wprowadzenia otrzymanych środków finansowych do budżetu Gminy (...)*. We wrześniu 2024 r. Urząd uzyskane środki przekazał OPS w dniu otrzymania, w październiku w terminie do jednego dnia, w listopadzie do sześciu dni, w grudniu do jednego dnia, w styczniu 2025 r. do dziesięciu dni, w lutym do czterech dni, w marcu do trzech dni, w kwietniu do sześciu dni, w maju do trzech dni, a w czerwcu dnia następnego.

Największe zapotrzebowanie na środki związane z pomocą poszkodowanym powodzią we wrześniu 2024 r. złożono w październiku 2024 r. na kwotę 26,8 mln zł, a najniższe w lutym 2025 r. na kwotę 5,0 tys. zł.

Sprawozdania z wykorzystania pomocy dla osób poszkodowanych w wyniku powodzi we wrześniu 2024 r. były przekazywane przez OPS za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej oraz w formie tabel sporządzonych wg wzoru przekazanego przez Wojewodę.

Burmistrz nie wydał OPS wytycznych w zakresie raportowania, uzgodniono natomiast formę cotygodniowego raportowania o liczbie złożonych wniosków i wypłaconych świadczeń.

(akta kontroli str. 1535-1538, 2675-2676, 3193, 3275-3291, 3296)

Kontrolowana jednostka, w 22 przypadkach korzystała ze zwolnienia ze stosowania przepisów o zamówieniach publicznych przewidzianego art. 30 ustawy z dnia 1 października 2024 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw⁵⁶.

(akta kontroli str. 1578, 1657-1806)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W ewidencji księgowej i majątkowej nie ujęto darowizn rzeczowych – węgla kamiennego o wartości 52,1 tys. zł, darowizny mebli o wartości 143,5 tys. zł oraz darowizny materiałów budowlanych o wartości 22,6 tys. zł, przekazanych na rzecz Gminy, co stanowiło naruszenie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵⁷.

Zgodnie z ww. ustawą składniki aktywów, w tym rzeczowe składniki aktywów obrotowych, wprowadza się do ksiąg rachunkowych w wartości początkowej, którą stanowi cena nabycia (art. 28 ust. 2 w zw. z art. 28 ust. 1 pkt 6), a w przypadku braku możliwości ustalenia ceny nabycia składnika aktywów przyjętego nieodpłatnie wyceny tego składnika dokonuje się według ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu (art. 28 ust. 5).

⁵⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1473.

⁵⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

Darowizna zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 32 ww. ustawy zaliczana jest do pozostałych przychodów operacyjnych.

Zgodnie z § 9 *Należności krótkoterminowe* pkt. 35 rozdziału II *Szczegółowe zasady wyceny aktywów i pasywów oraz ustalenia wyniku finansowego* przyjętych w Urzędzie zasad (polityki) rachunkowości⁵⁸ otrzymane darowizny w postaci rzeczowych składników aktywów obrotowych wycenia się w kwocie nie wyższej od ich ceny rynkowych w momencie otrzymania.

(akta kontroli str. 2173-2174, 2710, 3204-3260)

Burmistrz wyjaśnił, że otrzymane darowizny rzeczowe są ujmowane na bieżąco w ewidencji księgowej i majątkowej jednostki, a *odstępstwem od tej zasady były darowizny rzeczowe otrzymane po powodzi z września 2024 roku, z uwagi na nadzwyczajne warunki, które utrudniały prowadzenie bieżącej ewidencji. Ponadto zaznaczam, że jednostka działała w tym przypadku jako pośrednik (otrzymywała rzeczową darowiznę w celu jej niezwłocznego przekazania osobom poszkodowanym). Taka operacja ma charakter techniczny i nie wpływa na stan finansowy jednostki. W momencie otrzymania darowizny nastąpiłby jedynie chwilowy wzrost aktywów, który jest natychmiast równoważony przez ich przekazanie, co oznacza, że majątek jednostki (aktywa netto) nie ulegają trwałej zmianie.*

(akta kontroli str. 3200-3201)

NIK wskazuje, że prawidłowe ujęcie darowizny w księgach rachunkowych pozwala na rzetelne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej jednostki oraz zapewnia transparentność działań podejmowanych w związku z pomocą dla poszkodowanych. Pozostaje bez znaczenia, że ostatecznym odbiorcą byli powodzianie – istotnym jest bowiem, że kontrolowana jednostka faktycznie przyjęła rzecz na stan ww. magazynów i nią dysponowała.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Burmistrz bez zbędnej zwłoki występował do Wojewody o środki finansowe na pomoc poszkodowanym powodzią we wrześniu 2024 r. Otrzymane środki przekazywano do OPS na realizację zadań dotyczących pomocy poszkodowanym przez powódź. Wbrew wymogom ustawy o rachunkowości w księgach rachunkowych Urzędu nie były jednak ujmowane przekazane Gminie darowizny rzeczowe.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

⁵⁸ Zarządzenie nr 183/19 Burmistrza Stronia Śląskiego z dnia 31 października 2019 r. w sprawie przepisów wewnętrznych regulujących gospodarkę finansową Gminy Stronie Śląskie.

Uwagi	Najwyższa Izba nie formułuje uwag.
Wnioski	1. Kontynuowanie działań zmierzających do uzgodnienia projektu Planu Zarządzania Kryzysowego Gminy oraz zatwierdzenia tego dokumentu przez Starostę. 2. Zapewnienie aktualizacji Planu ochrony przed powodzią. 3. Kontynuowanie działań w celu zapewnienia realizacji obowiązku dotyczącego organizacji i przeprowadzania szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu zarządzania kryzysowego. 4. Zapewnienie ujmowania w księgach rachunkowych Urzędu darowizn rzeczowych otrzymywanych przez Gminę.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje <i>prawo zgłoszenia</i> na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 27 listopada 2025 r.

Kontroler
Piotr Mastalerz
specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
p.o. Wicedyrektor
Janusz Madej

/podpisano elektronicznie/